

TRANSPARENTNOST EKONOMICKÉHO PROSTŘEDÍ STATŮ V4 A ALOKACE PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC THE ECONOMY ENVIRONMENT TRANSPARENCY OF STATES V4 AND ALLOCATION OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT

VOLEJNÍKOVÁ Jolana, (ČR)

ABSTRACT

The objective of this article is to provide view on the actual development in the area of Foreign Direct Investment (FDI) and corruption in states V4. In relation to the factors that can influence the allocation of Foreign Direct Investment is attention mainly concerned on an importance of the economic environment transparency. Foreign Direct Investment in states V4 and analogous to corruption are specified from the theoretical view at first and than is evaluated the development and situation from 1993 - 2004 years, that enables to explain casual relations of present Foreign Direct Investment inflow conditions and corruption.

KEY WORDS

foreign direct investment, corruption, the European Union, corruption perception index, bribe payers index, foreign trade

---

ÚVOD

Počátkem devadesátých let procházely země střední a východní Evropy liberalizací trhů, privatizací strategických podniků i celých odvětví. Postupné odeznění zásadních systémových reforem, pokračující globalizace a v užším smyslu evropská integrace dnes přinášejí výzvy i pro účinnou hospodářskou politiku. Pozornost zemí bývalého sovětského bloku se tak postupně přesunuje ke snaze přiblížit se ekonomické úrovni vyspělých zemí. Jedním z klíčových problémů ekonomického rozvoje zemí V4 však i nadále zůstává potřeba přilákat nutné kapitálové zdroje podporující žádoucí restrukturalizaci těchto ekonomik. Vedle portfoliových investic, půjček a dlouhodobých úvěrů dominují v tomto směru zejména přímé zahraniční investice (dále jen PZI), které jsou považovány za nejefektivnější formu pronikání zahraničního kapitálu do země. Data však nasvědčují, že i přes zvýšený příliv těchto investic - zejména v posledních letech, existuje stále podstatný rozdíl mezi investovaným množstvím prostředků a skutečnými potřebami těchto ekonomik. Např. Centrum pro výzkum hospodářských politik (CEPR) ve své zprávě z roku 1990 odhaduje, že východoevropský region bude vyžadovat minimálně 135 miliard USD investic, aby dosáhl ekonomického růstu 7 % v období 10 let a životní úroveň obyvatel regionu se tak přiblížila západnímu standardu. Vyspělé země však investují jen velmi malou část svých investičních prostředků do tohoto prostoru. Pro ilustraci uveďme, že výše zahraničních investic v postkomunistických ekonomikách dosahuje zhruba 10 % z celkové úrovně zahraničních investic mířících do rozvíjejících se ekonomik a pouze asi 4 % z celkové úrovně světových investic. Řada ekonomů proto v posledních letech věnuje zvýšenou pozornost analýze faktorů, které podmiňují příliv PZI do hostitelské země a přímým a nepřímým efektům, které z těchto investic pro hostitelskou zemi vyplývají. Jedním z těchto faktorů je i *hladina korupce*. Studie a analýzy řady organizací dnes dokazují, že se v Evropě stále jedná o značně rozšířený a nebezpečný fenomén. S ohledem na faktory, jenž mohou alokaci PZI ovlivnit, je v příspěvku soustředěna pozornost zejména na význam transparentnosti ekonomického prostředí ve státech V4.

MATERIÁL A METÓDY

Určujícím východiskem pro zpracování předloženého příspěvku je definování PZI a korupce. Při definování PZI vycházíme z mezinárodních standardů, kde jsou PZI vymezeny jako „investice jedné země za účelem získání podílu na kmenových akciích a rozhodovacích pravomocích alespoň ve výši 10 %, či takového podílu, který dává zahraničnímu investorovi rozhodovací pravomoci“ [1]. V rámci EU se pod pojmem PZI rozumí „kapitálové vklady všeho druhu poskytované fyzickými osobami a podnikatelskými subjekty, sloužící k vytvoření nebo udržení dlouhodobých přímých vztahů mezi těmi, kdo poskytují prostředky, a podnikateli či podniky, pro něž jsou tyto prostředky sloužící k hospodářské činnosti určeny“ [14]. Definice OECD [12] v souladu s EUROSTATem a MMF stanoví, že: „Přímá zahraniční investice odráží záměr rezidenta jedné ekonomiky (přímý investor) získat trvalou účast v subjektu, který je rezidentem v ekonomice jiné než ekonomika investora (přímá investice). Trvalá účast implikuje existenci dlouhodobého vztahu mezi přímým investorem a přímou investicí a podstatný vliv na řízení podniku. Přímá investice zahrnuje jak původní transakci mezi oběma subjekty, tak všechny následující kapitálové transakce mezi nimi a mezi afilovanými podniky, zapsanými i nezapsanými v obchodním rejstříku“. Kromě podílu na základním kapitálu je za součást PZI považován také reinvestovaný zisk a ostatní kapitál (přijaté a poskytnuté úvěry, včetně dluhových cenných papírů a dodavatelských úvěrů mezi přímými investory a jejich dceřinými společnostmi, pobočkami a přidruženými společnostmi). Předpokladem realizace PZI je i vstup přímo do výrobní či obchodní činnosti nebo do sféry služeb a to ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. V současnosti šíře možných aktivit naznačuje, že nejrychleji se rozšiřujícím druhem PZI je tzv. „offshoring“, nebo-li *umísťování částí aktivit firem do jiných zemí v oblasti služeb*. Jedná se především o účetnictví, finanční analýzy, vývoj softwaru, design, výzkum a vývoj. Pokud se týká *korupce*, zůstává tato diskutovaná a řešenou problematikou nejen v agendě zainteresovaných mezinárodních organizací a vlád, ale i v akademických kruzích a odborné ekonomické společnosti. Nejčastěji je dnes korupce definována jako *využití veřejné moci pro soukromý prospěch* (definice využívaná Světovou bankou a MMF) a existuje již celá řada přístupů k hodnocení a měření korupce, které je možno následně využít k analýze vlivu transparentnosti ekonomického prostředí na růstovou výkonnost a konkurenční schopnost ekonomiky. Aktuálně lze sledovat, že i v souvislosti s PZI dochází ke změně požadavků investorů. Zahraniční firmy, zajímající se o možnost realizace investic v bývalých socialistických státech považují faktory jako nižší mzdy nebo investiční pobídky za důležité, nicméně stále častěji upozorňují na institucionální zaostávání, byrokracii, korupci ve veřejné správě a behaviorální stereotypy. Investoři nově vyhledávají především příznivé investiční klima ve smyslu politické stability, dobrého právního prostředí a co nejnížší míry korupce. Studie poradenské firmy Ernst and Young „Survey of the Attractiveness of Europe for FDI“ zpracovaná počátkem roku 2004 např. ukázala, že politická a právní průhlednost a stabilita země představuje pro polovinu dotázaných firem (celkem 513 firem, z toho 50 % ze Západní Evropy, 40 % ze Severní Ameriky a 9 % z Asie) velmi důležitý faktor rozhodování o lokalizaci své investice a pro dalších 34 % firem faktor „docela důležitý“. Jak výsledek šetření dále demonstruje, investiční pobídky (jejichž účelnost je v současné době např. v českém prostředí tolik diskutována), nejsou překvapivě hodnoceny jako jeden z nejdůležitějších faktorů, který rozhoduje při výběru země, kde investovat [2]. Pro analýzu vlivu kvality ekonomického prostředí na příliv PZI ve státech V4 byly zvoleny ukazatele míry korupce vyjádřené *indexem CPI*¹ sledovaným mezinárodní nevládní organizací

¹ *CPI (Corruption Perception Index)* je založen na principu „vnímání korupce“. TI jej sestavuje od roku 1995 společně s Göttingenskou univerzitou v Německu. Vztahuje se k vnímání úrovně korupce, jak ji vidí lidé v podnikatelské sféře, analytici a odborná veřejnost. Hodnotí se na stupnici od 10,00 (země bez korupce) do 0,00

Transparency International (dále jen TI) a tzv. *Indexy veřejných rozhodnutí*, které dlouhodobě sleduje EBRD a Světová banka². Nabídková strana korupce je vyjádřena *indexem plátců úplatků* - BPI (Bribe payers Index)³.

VÝSLEDKY

PZI se dotýkají řady efektů přímo ovlivňujících vývoj národních ekonomik. Rostoucí dynamika zahraničního obchodu s sebou přináší i rostoucí dynamiku výměny statků a služeb, dochází k rozšiřování neobchodních kontaktů mezi ekonomickými subjekty. Tyto tendence na jedné straně posilují konkurenceschopnost domácího a mezinárodního prostředí, na straně druhé, může právě tlak konkurence zvýšit sklon ke korupci u těch subjektů, kteří nejsou schopni v tržním prostředí obstát (např. korupce v oblasti získávání veřejných zakázek, přístup k vývozním povolením, získání dovozních licencí, obcházení celních předpisů, daňové úniky, nelegální útoky na konkurenty apod.). Tak se děje všude tam, kde existují podněty pro korupci v podobě např. státních dotací, obchodních restrikcí či preferenčních přístupů, a kde jsou vládní úředníci ke korupci náchylní. V konečném důsledku tak může internacionalizace prostředí vést k neefektivnímu rozdělování zdrojů. Korupce je způsob chování, který vyplývá z podstaty lidské přirozenosti a vyskytuje se ve všech zemích světa. Problém většiny zemí východoevropského prostoru je však v tom, že s korupcí neumí bojovat. Korupce je v těchto zemích vnímána jako velmi závažný problém. Ačkoliv závěry světových studií potvrzují převážně negativní účinek korupce na příliv PZI z důvodu nejistoty a pravděpodobnějšího nebezpečí nezdaru, snížení vymahatelnosti vlastnických práv či zvýšení dodatečných nákladů (tzv. bribe tax), naše analýza nemůže bez výhrad tyto závěry potvrdit. Dynamika přílivu PZI do ekonomik států V4 je vysoká a vývoj PZI do Česka se v roce 2005 dokonce zdvojnásobil, ačkoliv zemí otřásla ne jedna korupční kauza (včetně odstoupení předsedy vlády). Lze tedy usuzovat o vyšším podílu tzv. exportované korupce v těchto zemích, případně o vyšším vlivu subjektivního „zkreslení“ vnímání korupce (např. vlivem medializace kauz). Na základě výsledků naší analýzy lze dále konstatovat, že země s vyspělou tržní ekonomikou s nízkou hladinou korupce nemají tendenci uplácet ani za hranicemi své země, země zkorumpované uplácí i na zahraničních trzích. Protože se státy V4 nemohou pro zahraniční investory uzavřít je v zájmu vlád těchto zemí vytvořit důsledné a funkční protikorupční prostředí, zahrnující i monitoring dodržování konvence OECD o zamezení uplácení úředníků v mezinárodním

---

(vysoký výskyt korupce). Aby země mohla být zařazena do hodnocení CPI, musí v ní být provedeny minimálně tři výzkumy (výzkumy realizují instituce, které splňují stanovená metodologická kritéria World Bank, EBRD, WEF, Pricewaterhouse Coopers, Freedom House aj.). Detailnější informace lze nalézt na www.transparency.org.

² Pokus o objektivnější vyjádření míry korupce. *Indexy korupce veřejných rozhodnutí (IKVR)* jsou kvantifikovanou podobou jednotlivých forem korupce odlišených na základě specifikace typu vztahu mezi státem a privátním subjektem (firmou). *Index OSB* představuje podíl firem v procentech na jejichž činnosti má vliv korupce veřejných rozhodnutí. Je sestaven jako vážený průměr šesti dílčích korupčních aktivit: ovlivňování hlasování v parlamentu, ovlivňování hlavy státu, zneužívání fondů centrální banky, ovlivňování soudních rozhodnutí v kriminálních a obchodních kauzách, finanční příspěvky politickým stranám a na předvolební kampaně. Výsledné hodnoty reflektují reálné zkušenosti více jak 3 000 firemních managerů v celkem 17 zemích s transformující se ekonomikou. Průzkumy byly realizovány v roce 1999 a nově v roce 2002.

³ Index zavedla TI v roce 1999. Hodnotí se přední exportní země podle toho, do jaké míry mají mezinárodní společnosti se sídlem v těchto zemích sklon uplácet vysoce postavené veřejné činitele v hlavních zemích s rozvíjející se tržní ekonomikou. Hodnota indexu pohybuje v intervalu 0,00–10,00. Hodnota 10 odpovídá stavu, kdy je vnímaná tendence platit úplatky nulová. Hodnocení zemí indexem BPI z roku 2002 ukázalo, že ze zahraničních vývozních ekonomik má největší tendenci ke korupci státních činitelů v zemích s rozvíjejícím se tržním hospodářstvím Rusko (3,2), Čína (3,5), Thajwan (3,8) a Jižní Korea (3,9). Naopak ekonomiky nejméně ochotné poskytovat úplatky v zahraničních zemích jsou Austrálie (8,5), Švédsko (8,4), Švýcarsko (8,4) a Rakousko (8,2).

obchodním styku. V těchto zemích je nezbytné zefektivnit boj s korupcí a systém jejího potírání a viníky odhalovat a trestat. V oblasti prevence je žádoucí vytvoření takového prostředí, kdy by korupce vůbec nevznikala. Je tedy nezbytná minimalizace role státu tak, aby stát příliš neintervenoval v oblastech, kde to není potřeba. V případě nezbytnosti státní intervence pak musí být systém nastaven tak, aby byly pro privátní sektor zcela jasné a transparentní podmínky, aby každý od začátku věděl, co může očekávat a za jakých předpokladů. Tím bude prostor pro individuální rozhodování zcela potlačen.

DISKUSE

V postkomunistických státech představuje korupce mnohem závažnější problém než v zemích EU-15. Ačkoliv pomyslná dělící čára mezi novými a původními členskými státy EU - s ohledem na míru korupce, není tak zřetelná, a ačkoliv je korupce trvalým problémem institucí EU (např. korupční kauza Eurostatu), existují objektivně dané důvody pro vyšší míru korupce v postkomunistických zemích. Reálný socialismus využíval korupci jako nástroj pro upevnění své moci a budoval hospodářství, jehož samotné přežití na korupci záviselo. V tomto hospodářství byl zakořeněn klientelistický systém vzájemné výměny úsluh, který byl živěn z absence fungujícího tržního mechanismu. Tato realita za sebou zanechala dědictví zvyků a stereotypů jednání, které dodnes představují bariéru dobře fungující demokracie. Ačkoliv pád komunistických systémů v těchto zemích mnohé druhy „přežívající“ korupce odstranil, demokratizace a vznik svobodného trhu zde vygenerovaly korupci novou. Korupce se přesunula ze sféry služeb a obchodu do oblasti veřejných služeb a veřejné správy. Řada, zejména podnikatelů a osob ekonomicky závislých na výkonech a rozhodnutích státní správy, označuje dnes korupci v zemích bývalého sovětského bloku za „pracovní nástroj“, nezbytný pro hladké fungování podnikatelských záměrů. Zároveň je třeba poznamenat, že z existence společných faktorů determinujících existenci korupce v těchto zemích nelze jednoznačně vyvodit jejich absolutní stejnost. Mezi jednotlivými zeměmi existují významné společenské, kulturní, historické a další rozdíly, které se také odrážejí v rozdílném rozsahu korupce. Jak uvádí [8], např. „*korupce v České republice je zřejmě podmíněna nejen dědictvím komunismu, ale také historickým dědictvím habsburské monarchie a jejich byrokratických tradic, zatímco korupce v Polsku je považována – zejména mnoha domácími pozorovateli – za danou mimo jiné staletou nedůvěrou vůči státu, jehož dějiny sestávají ze série okupací cizími mocnostmi*“. Ačkoliv se vliv v oblasti korupce v jednotlivých státech postupně eliminuje, či se v průběhu období před vstupem do EU zcela odstranil je zřejmé, že tyto státy vstoupily do EU s vážnými problémy oblasti korupce. Zmíněná specifika v oblasti korupce i setrvačnost na trajektorii vývoje jejího vnímání lze dokumentovat prostřednictvím indexů korupce. Následující tabulka (Tab.1: *Hodnocení korupčního prostředí ve státech V4*) shrnuje výsledky hodnocení korupce v zemích EU-8 (tj.bez Kypru a Malty) podle vybraných indexů korupce:

Tab.1: Hodnocení korupčního prostředí ve státech V4

Nové členské státy EU	CPI - 2005			Indexy korupce veřejných rozhodnutí						
	CPI 2005	Celkové pořadí ^{*)}	Pořadí v EU-25	Parlament	Hlava státu	Fondy CB	Komerční soudy	Trestní soudy	Straničkové finance	OSB
Česko	4,3	47	23	18	11	12	9	9	6	11
Maďarsko	5,0	40	18	12	7	8	5	5	4	7
Polsko	3,4	70	25	13	10	6	12	18	10	12

SR	4,3	47	23	20	12	37	29	25	20	24
Estonsko	6,4	27	15	14	7	8	8	8	17	10
Slovinsko	6,1	31	16	8	5	4	6	6	11	7
Lotyšsko	4,8	44	22	40	49	8	21	26	35	30
Litva	4,2	51	24	15	7	9	11	14	13	11

Pramen: www.transparency.org

*) V roce 2005 bylo hodnoceno celkem 158 zemí světa

Analýza dat na základě alternativních přístupů k hodnocení korupce dokládá, že státy, které měly s korupcí vážnější problémy před svým vstupem do EU (zejména Slovensko, Polsko, Lotyšsko a Česká republika), setrvávají na své hladině i po vstupu do evropských struktur. V těchto státech je omezování korupce málo účinné a hodnocení korupce dokazuje dlouhodobost a zakořeněnost fenoménu v těchto zemích. Ze států V4 zaujímá nejlepší pozici Maďarsko (v Tab.č.1 jsou příslušné hodnoty vyznačeny zeleně). Dlouhodobě pozitivně je hodnocena situace v Estonsku a Slovinsku, kde je vnímaná hladina korupce nižší než např. v Řecku či Itálii. Negativní vnímání korupce reflektuje morální stav a vývoj neformálních institucí v postkomunistických zemích, které stále setrvávají na své „stezce závislosti“ a dlouhodobě tak zaostávají za změnou institucí formálních. Pokud se týká vztahu *korupce a investiční aktivity firem*, řada světových studií dokládá negativní vliv. Např. Mauro [7] prokázal na vzorku 67 zemí inverzní závislost mezi korupcí a podílem investic na HDP. Data potvrdila, že pokud se zvýší na stupnici 0–10 hladina korupce o jeden bod, investice se sníží v intervalu 1-2,8 %. K podobným výsledkům dospěl ve své studii i Brunetti, Kisunka a Weber [1] i studie další. Podíl PZI na vytvořeném HDP (popřípadě podíl PZI na exportu) obecně, představuje jeden ze základních ekonomických ukazatelů poskytujících kvantitativní vyjádření a posouzení míry otevřenosti dané ekonomiky a její zapojení do mezinárodního obchodu. Expanzi nadnárodních společností na trhy slibující dynamický růst, fúze a akvizice, které překračují národní hranice lze dnes podle některých autorů považovat za bezprostřední projev tzv. procesu globalizace. Současně, růst mezinárodního obchodu vytváří řadu příležitostí k placení úplatků, které jsou často označovány za provize či odměny (tzv. commissions). Firmy, které jsou ochotny platit, mohou získat významný nebo lukrativní kontrakt. Růst korupčního prostředí v zemi však může na druhé straně vést ke značným odlivům kapitálu ze země, finanční nerovnováze, devalvaci měny či dokonce k finanční krizi. V této souvislosti např. Lambsdorff [5] uvádí, že jestliže určitá země zvýší svůj CPI o 1 bod (směrem k hodnotě 10), PZI porostou celkem o 15 %. Jak uvádí [1], zlepšení o 6 bodů povede ke zvýšení HDP o 20 % a čistých kapitálových přílivů o 3 % HDP. Řada studií dále dokazuje, že země s vyšší mírou korupce vykazují znatelnější zastoupení portfoliových investic a zahraničních bankovních úvěrů ve skladbě celkových kapitálových toků.

Tab.2: PZI a korupce ve státech V4

Země	Kumulovaný příliv PZI 1993-2004 (mil.USD)	Průměr PZI/obyvatele (USD)	Dominantní odvětví	Hlavní investor	Vnímání korupce*)
Česko	43 398	352,07	bankovníctví	Německo	vysoká
Slovensko	12 415	210,26	výroba	Německo	vysoká
Polsko	55 791	127,16	výroba	Francie USA	vysoká
Maďarsko	35 184	289,18	služby	Německo	mezní

Pramen: ČNB, OECD, ECB, NBS, MNB, BSI, NBG, Hunya (2002)

*) Za kritickou mez je považována hodnota indexu CPI = 5.

Analýza a komparace nám dostupných hodnot (viz. *Tab.2: PZI a korupce ve státech V4*) však ukazuje, že např. Česká republika, která uvnitř EU-10 vykazuje dlouhodobě jednu z nejvyšších měr korupce, může se současně pyšnit vysokým přílivem PZI a zaujmout pozici jednoho z největších příjemců zahraničního kapitálu ve střední a východní Evropě. Podobně např. i Polsko vykazuje shodné charakteristiky. Naopak státy, které jsou z hlediska transparentnosti ekonomického prostředí hodnoceny nejlépe (Estonsko a Slovinsko), vykazují v námi sledovaném období příliv PZI nižší. Uvedené skutečnosti otevírají otázku týkající se možnosti tzv. *exportované korupce*. Problematika tohoto druhu korupce je sledována především v rozvojových zemích. V pozadí její akcelerace není v jen rozdílná klasifikace korupčního chování. Řada zahraničních investorů přenáší svoje rodilé zvyky do těchto chudých zemí, kde jsou zkorumpované elity a kde vlády často nejsou schopné či ochotné vyplácet státním úředníkům plat, který by jim poskytl životní jistoty. Zároveň, ne každý z účastníků investičního procesu je ochoten poukázat na nestandardnost postupu a případný finanční benefit odmítnout. V tomto případě se zvyklosti jiných zemí ujímají i v zemích, kam investice směřují. Je tedy nezbytné mít na zřeteli, že na korupci jsou vždy potřeba dva – ten kdo uplácí a ten kdo úplatek přijímá. Zahraniční investor tak v případě korupčních transakcí vždy participuje, ať už sám nebo na vyzvání. Existuje mnoho případů, kdy zahraniční investor ne že by kvůli korupci nepřicházel, ale naopak korupci do hostitelské země vnáší. Investor přichází s cílem koupit firmu, která má určité významné postavení na trhu, určité výhody a kupuje tak určitou část trhu nebo monopolní postavení. Zde je zřejmý motiv pro korupci a investor může mít zájem na poskytování úplatku, aby danou výhodu získal za nižší cenu než by odpovídalo tržní ceně, nebo aby získal výhodu nad konkurencí. V opačných případech často hostitelské státy korumpují investory, tzn. pokud investor chce postavit nový výrobní závod, pak se státy legálním způsobem, podle daných pravidel, snaží nabídnout investorovi zvýhodnění. To je oblast, kde naopak investor může být od investice odrazen, pokud jsou úplatky vyžadovány ze strany veřejného sektoru. Dominantními investory v jednotlivých státech V4 (viz. *Tab.2: PZI a korupce ve státech V4*), jsou převážně země s vyšším sklonem k uplácení v zahraničních transakcích (podle indexu BPI) - Německo, Francie, Velká Británie a USA. Lze tak předpokládat platnost nabídkově poptávkového mechanismu v této oblasti a konstatovat, že se na tvorbě korupčního prostředí v rozvíjejících se tržních ekonomikách podílí i zahraniční investoři, kteří spolu s PZI exportují i určitý druh korupce a nesou proto částečnou odpovědnost za hladinu korupce v hostitelské zemi.

ANOTACE

Cílem článku je analýza a komparace vývoje a stavu v oblasti přímých zahraničních investic (PZI) a korupce v zemích V4. S ohledem na faktory, jenž mohou alokaci PZI ovlivnit je pozornost soustředěna na význam transparentnosti ekonomického prostředí. PZI ve státech V4 a obdobně i hladina korupce jsou nejprve vymezeny v teoretickém rámci a poté je v článku hodnocen vývoj a stav v letech 1993-2004, což umožňuje vysvětlit příčinné souvislosti mezi oběma sledovanými indikátory.

KLÍČOVÉ SLOVÁ

přímé zahraniční investice, korupce, Evropská unie, index vnímání korupce, index plátců úplatků, mezinárodní obchod

LITERATÚRA

1. BALASUBRAMANYAM, V., WEI, Y. Foreign Direct Investment: Six Country Case Studies. Cheltenham: Edward Elgar, 2004. ISBN 1-84376-467-9
2. BAUTZOVÁ, L. Česko: Příliš mnoho států. In Ekonom. Praha: 2004, číslo 24, str. 18
3. DUNNING, J. H. Explaining the International Direct Investment Position of Countries: Towards a Dynamic or Developmental Approach. Weltwirtschaftliches Archiv, 1981
4. HUNYA, G., STANKOVSKY, J. Foreign Direct Investment in Central and East European Countries and the Former Soviet Union. Wien: WIIW – WIFO Database, 2001, Research report
5. LAMBSDORFF, J.G. Corruption in Empirical Research - A Review. TI Working Paper, Berlin: Transparency International, November 1999.
www.transparency.org/documents/work-papers/lamsbsdorff_ereasearch.html//
6. LAMBSDORFF, J.G. The New Institutional Economics of Corruption. First Publisher 2005 by Routledge – Taylor & Francis Group. ISBN 0-415-33368-7
7. MAURO, P. The Effects of Corruption on Growth, Investment, and Government Expenditure: A Cross-Country Analysis. In Kimberly, A. E. (ed.) Corruption and the Global Economy, Washington DC: The Institute for International Economics, 1997
8. Monitoring the EU Accession Process: Corruption and Anti-corruption Policy. Budapest: Open Society Institute, 2002. s.39 – 40. ISBN 1-891385-22-4
9. TANZI, V., SCHUKNECHT, L. Public Spending in the 20th Century. Cambridge: U.P, 2000. ISBN 0-521-66410-1
10. Zákon č. 19/2004 Sb., o investičních pobídkách a o změně některých zákonů.
11. <http://www.itcilo.it/english/actrav/telearn/global/ilo/globe/unctad97.htm>
12. <http://www.oecd.org/dataoecd/10/16/2090148.pdf>
13. www.transparency.org
14. www.eumap.org

KONTAKTNÁ ADRESA

Ing. Jolana Volejníková, Ph.D., Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, Ústav ekonomie, Studentská 84, 532 10 Pardubice, jolana.volejnikova@upce.cz

Recenzent: Ing. Roman Serenčák, PhD.